

บทที่ ๔

ภาษีการค้าเข้าช้อนสำหรับกิจการอุตสาหกรรม

ปัจจุบันย่อมเป็นที่ประจักษ์ที่อยู่แล้วว่า ธุรกิจทางด้านอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติอย่างมากมา การทำอุตสาหกรรมนั้นไม่ยากแต่การดำเนินงานทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดผลและยั่งยืนอยู่ได้นั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่ง่าย เพราะต้องต่อสู้กับอุปสรรคนานัปการ ภาษีการค้าที่อุตสาหกรรมต้องจ่ายชำระในฐานะเป็นผู้ประกอบการค้าตามที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราภาษีการค้าอันได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ส่งออก จัดว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งที่บั่นทอนความมุ่งมั่นในการเอาชนธอุปสรรคด้านอื่นๆ ต่อไป เพราะนอกจากจะต้องเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากในระเบียบวิธีการเสียภาษีของทางราชการแล้ว ยังต้องถูกจัดเก็บภาษีหลายชั้นหลายซ้อน แม้ว่าภาษีการค้าจะจัดว่าเป็นภาษีทางอ้อมอันอาจผลักภาระภาษีไปให้กับผู้บริโภคได้ง่ายก็ตาม แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมก็ไม่อาจผลักภาระภาษีทั้งหมดให้กับผู้บริโภคได้ นอกจากนี้ภาษีการค้าจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิต ฉะนั้นการจัดเก็บภาษีการค้าเข้าช้อนทำให้ต้นทุนการผลิตสูงมากกว่าที่ควร โดยมีได้มีสาเหตุมาจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานแต่อย่างใด

ถ้ารัฐบาลตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวของอุตสาหกรรม ความช่วยเหลือจากรัฐบาลจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศเติบโตเร็วขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันนับเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะเป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างจริงจัง เพื่อให้อุตสาหกรรมที่หยุดนิ่งอยู่สามารถดำเนินต่อไปได้ อันจะนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วในปัจจุบันส่วนใหญ่เจริญก้าวหน้ามาจากการประกอบอุตสาหกรรม

ความหมายและความสำคัญของกิจการอุตสาหกรรม

คำว่า "อุตสาหกรรม" มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กันในแต่ละแนวความคิดตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกรณี อันอาจกำหนดให้มีความหมายกว้างหรือแคบเพียงใดก็ได้ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ใจความหมายอุตสาหกรรมว่า หมายถึงการทำสิ่งของเพื่อให้เป็นสินค้า^๑

อุตสาหกรรมตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "industry" ซึ่งพจนานุกรมของ Webster ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ระบบของการทำงานที่ต้องอาศัยความชำนาญ ในการผลิตสินค้า รวมทั้งกิจการต่าง ๆ ของธุรกิจ^๒

พระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๔๗ อธิบายว่า กิจการ อุตสาหกรรม หมายถึง การทำผลิตภัณฑ์ทุกชนิดไม่ว่าจะใช้เครื่องจักรหรือแรงคน และให้ หมายความรวมถึงถึงอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมขนสัตว์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และกิจการอื่นซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีการะบุให้เป็นกิจการอุตสาหกรรม^๓

การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) กล่าวถึงอุตสาหกรรม ว่าหมายถึงหน่วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งบุคคลทำงานอยู่ ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมน้ำตาล อุตสาหกรรมก่อสร้าง ฯลฯ^๔

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓, (๒๕๐๓): ๑๐๓๖.

^๒David B. Guralnik, Editor in Chief, Webster's New World Dictionary of the American Language (n.p., 1968), p. 719.

^๓สอาด หงษ์ยนต์, การอุตสาหกรรมของประเทศไทย, (ม.ป.ท., ๒๕๐๒), หน้า ๑.

^๔กระทรวงมหาดไทย, กรมแรงงาน, การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย), (นครหลวงกรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๑๕), หน้า ๔๕.

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการรวมกลุ่มของสถาบันประกอบการ... ซึ่งดำเนินกิจการหลักทางเศรษฐกิจที่อยู่ในสาขาเดียวกัน หรือในสาขาที่คล้ายคลึงกัน เข้าด้วยกัน

ในทางเศรษฐกิจมีความเข้าใจความหมายของอุตสาหกรรมกว้างไปจนรวมเอาการเกษตรเพาะปลูกพืชผลต่าง ๆ ไว้ด้วยก็มี แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะเข้าใจกันว่า อุตสาหกรรม มิได้หมายรวมถึงเกษตรกรรมด้วย แต่ก็มีได้หมายถึง เฉพาะการผลิตให้เป็นสิ่งของขึ้นมาเท่านั้น การผลิตบริการบางอย่างก็เรียกกันว่า อุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

จากคำนิยามต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ หากจะพิจารณาจะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรม อาจหมายถึง เฉพาะการผลิตสินค้า หรืออาจรวมทั้งการให้บริการต่าง ๆ ทั้งซึ่งอาจรวมไปถึงการเกษตรกรรมอีกด้วย อย่างไรก็ตาม สำหรับคำว่า (อุตสาหกรรมในที่นี้จะหมายความว่า เฉพาะการผลิตสินค้าในประเภทการค้า ๑ ของบัญชีอัตราภาษีการค้าเท่านั้น) จะไม่ครอบคลุมไปถึงการประกอบการค้าที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ หรือเกษตรกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น

การประกอบการอุตสาหกรรมนอกจาก เพื่อผลิตสินค้าสนองความต้องการของผู้บริโภคแล้ว ยังมีความสำคัญต่อประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑. เป็นการสงวนเงินตราต่างประเทศ การส่งเสริมการประกอบการอุตสาหกรรมช่วยให้มีการผลิตสินค้าขึ้นใช้เองภายในประเทศ เป็นการทดแทนการนำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออุตสาหกรรมในประเทศใช้วัตถุดิบตลอดจนแรงงานภายในประเทศผลิตสินค้าประเภทต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมต้องนำเข้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังอาจขยายงานไปทางด้านส่งเสริมออกไปขายยังต่างประเทศ เป็นเหตุให้เงินตราต่างประเทศไหลเข้าประเทศ ช่วยลดการขาดดุลการค้าและดุลการชำระ เงินของประเทศ ฉะนั้นการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศจึงขึ้นอยู่กับขอบเขตของการนำเข้าและการส่งออกของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศเป็นสำคัญ

๒. สร้างโอกาสในการจ้างงานทำ เมื่อมีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ความต้องการแรงงานจะมากขึ้น จึงเหมาะสำหรับประเทศที่มีแรงงานเหลือ เพื่อดึงเช่น

ประเทศไทยที่การว่างงานยังมีอยู่มาก ทั้งว่างงานตามฤดูกาล ว่างงานแอบแฝง ว่างงาน เพราะประชากรมีมากกว่างาน และว่างงานเพราะมีวิทยาการแผนใหม่ช่วยทุ่นแรงซึ่งเมื่อรวมกันแล้วทำให้ปัญหาการว่างงาน เป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง ฉะนั้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดงาน สามารถนำทรัพยากรมนุษย์มาใช้เกิดประโยชน์นมน มากขึ้น และช่วยลดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาทางสังคมได้มาก

๓. ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น เนื่องจากอุตสาหกรรมก่อให้เกิดการจ้างงาน เป็นการช่วยเพิ่มรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น เพราะมีเงินซึ่งถือเป็นปัจจัยในการซื้อขายแลกเปลี่ยนมาใช้จ่ายได้ และผลจกการนำรายได้มาใช้ จ่ายนี้เป็นการเพิ่มอัตราความถี่ของการหมุนเวียนเงินตรา และเร่งความเจริญเติบโตของ อุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นเหตุให้ความ ต้องการแรงงานสูงขึ้นไปอีก รายได้ของประชาชนก็จะเพิ่มสูงขึ้น ฉะนั้นการขยายตัวของ อุตสาหกรรมจึงมีผลกระทบต่อการกระจายรายได้ในสังคมมากขึ้น เท่ากับเป็นการเพิ่มความ เจริญทางเศรษฐกิจให้แก่ชาติโดยรวม

๔. ช่วยเพิ่มอิทธิพลทางเศรษฐกิจมากขึ้น การที่ประเทศมีกิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศนับเป็นการพยายามพึ่งตัวเองมีต้องผูกขาดในด้าน เศรษฐกิจกับต่าง ประเทศเหตุผลสำคัญที่ทำให้ให้นานาประเทศพยายามพึ่งตัวเองในการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรม แม้ว่าบางครั้งคุณภาพหรือต้นทุนการผลิตจะสู้ต่างประเทศไม่ได้ก็ตาม คือ เมื่อเกิดภาวะทาง การเมืองคับขัน เช่น การเกิดสงคราม อาจเป็นเหตุให้ถูกตัดขาดการส่งสินค้าระหว่าง ประเทศได้ จากความไม่แน่นอนดังกล่าว ทำให้ทุกประเทศพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมภายใน ประเทศ โดยเฉพาะสินค้าบางอย่างที่ถือว่ามีความสำคัญในระบบ เศรษฐกิจของประเทศ ขึ้นใช้เอง ซึ่งนอกจากจะทำให้มีสินค้าไว้ใช้ในยามบ้านเมืองคับขันแล้ว ยังอาจคิดแปลง อุตสาหกรรมบางชนิดไปผลิตอาวุธเพื่อทำสงคราม ได้ด้วย

๕. ช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศ เมื่อ กิจการอุตสาหกรรมขยายตัวมากขึ้นความต้องการกิจกรรมทางด้านอื่น ๆ ย่อมตามมา เช่น เกษตรกรรม พาณิชยกรรม อันจะทำให้มีการแบ่งสรรการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า และอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจและประชาชนโดยรวม

๖. ช่วยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความราบรื่นของระบบเศรษฐกิจ เมื่อระดับราคาสินค้าไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ก็จะทำให้เกิดความมั่นคงในฐานะการเงิน การคลังของประเทศ เพราะอุตสาหกรรมมิได้ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเช่นเดียวกับเกษตรกรรม อุตสาหกรรมไม่หยุดชะงักหรือล้มเหลวจากสภาพแวดล้อมที่ควบคุมไม่ได้ทำให้รายได้ประชาชาติของประชาชนมีเสถียรภาพไม่เคลื่อนไหวขึ้นลงรุนแรง ซึ่งจะช่วยให้การรักษาเสถียรภาพในทางการคลังของรัฐบาลและในทางการเงินของประเทศกระทำได้สะดวกขึ้น

๗. ส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการประกอบการ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอุตสาหกรรม เป็นผลก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจัดว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อสังคมให้มีความรู้ความชำนาญในวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อยกระดับความสามารถของแรงงานภายในประเทศให้สูงขึ้น

การประกอบการอุตสาหกรรมเป็นกิจการที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการว่าจ้างแรงงาน ดูแลการค้า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางการทหาร จึงเห็นเป็นการเหมาะสมที่ทุกฝ่ายจะได้ร่วมมือกันทุกวิถีทางในอันที่จะขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะการใช้มาตรการทางด้านภาษีอากรในการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้อุตสาหกรรมได้ขยายตัว เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติสืบไป

เมื่อได้ทราบถึงความสำคัญของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมภายในประเทศที่รัฐบาลควรให้ความสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้าและขยายตัวต่อไป ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีอยู่ว่ารัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้มาตรการต่าง ๆ เพื่อที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศอยู่ตลอดเวลา เช่น การกำหนดพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนการตั้งกำแพงภาษีขาเข้า เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมจัดว่าเป็นธุรกิจที่มีกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้าน ย่อมประสบอุปสรรคต่าง ๆ มากมายในการประกอบการ อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งที่กำลังประสบอยู่คือ การเสียภาษีการค้าซ้ำซ้อนซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวบ้างแล้วและพยายามเสนอต่อรัฐบาล

เพื่อหาทางผ่อนคลายภาวะภาษีดังกล่าว อันเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง การแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศที่นำเข้าจะได้ไม่เสียเปรียบมากนัก

ผลกระทบจากภาษีการค้าซ้ำซ้อน

การจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนมากแล้วมีการจัดเก็บจากขั้นตอนเดียว คือ ในขั้นตอนการผลิต ซึ่งจัดเก็บทั้งการนำเข้า การส่งออก และ การผลิตสินค้าของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศ เนื่องจากการประกอบการอุตสาหกรรมดังกล่าวบางครั้งเพื่อความสะดวกและเหมาะสม จำเป็นต้องจัดหาวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้ามาจกภายนอกกิจการเพื่อนำมาประกอบ เป็นสินค้าสำเร็จรูปของตน ด้วยเหตุนี้ภาษีการค้าซ้ำซ้อนจึงเกิดขึ้น ตามขั้นตอนของการเปลี่ยนมือในการผลิตสินค้าต่าง ๆ ตั้งแต่วัตถุดิบ สินค้าชิ้นกลาง และสินค้าสำเร็จรูป ยิ่งอุตสาหกรรมมีการกระจายตัวตามความชำนาญเฉพาะด้านมากเท่าไร ภาวะภาษีการค้าซ้ำซ้อนย่อมเกิดขึ้นมากเท่านั้น ผลของการที่ภาษีการค้าซ้ำซ้อนและพอกพูน เช่นนี้ ทำให้อุตสาหกรรมผู้ผลิตสินค้าภายในประเทศได้รับความเดือดร้อน มีผลทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระภาษีมากขึ้นในรูปของราคาสินค้าที่สูงขึ้น การซ้ำซ้อนของภาษีการค้าจึงพอจะกล่าวได้ว่ามีผลต่อ เศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งพอจะแยกผลกระทบต่อส่วนต่าง ๆ ของ เศรษฐกิจได้ดังนี้คือ

๑. ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นกว่าในกรณีที่ไม่มีภาษีซ้ำซ้อน
๒. ไม่ส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศ
๓. ไม่ส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศ
๔. ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในระหว่างการประกอบกิจการ
๕. การบริหารการจัดเก็บภาษียาก

๖. ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นกว่าในกรณีที่ไม่มีภาษีซ้ำซ้อน ภาษีการค้าเป็นรายจ่ายอย่างหนึ่งของการประกอบกิจการ ซึ่งรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนก่อนที่จะกำหนดราคาขาย ดังนั้นการที่ภาวะภาษีการค้าสูง เป็นเหตุให้ต้นทุนในการผลิตสูงด้วย อันมีผลต่อการกำหนดราคาขาย เนื่องจากอุตสาหกรรมมักกำหนดราคาขายโดยบวกกำไรตามอัตราส่วนของต้นทุนที่เกิดขึ้น ฉะนั้นเมื่อต้นทุนการผลิตสูง กำไรที่บวกเพิ่มก็จะสูงตามไปด้วย

ซึ่งส่งผลให้ราคาขายที่อุตสาหกรรมกำหนดสูงขึ้น เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าภาษีการค้า เป็นภาษีทางอ้อมที่อาจผลักภาระไปข้างหน้าได้ง่าย

ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมการผลิตไม้แปรรูปแห่งหนึ่ง ใช้ไม้ซุงซึ่งเป็นวัตถุดิบ และไม้อัดเป็นส่วนประกอบในการผลิต ซึ่งจะต้องส่งไม้ซุงบางส่วนเข้ามาจากต่างประเทศ ภาษีการค้าตามระบบการจัดเก็บในปัจจุบัน จะเก็บภาษี ๓ ครั้งคือ เมื่อนำไม้ซุงเข้าจัดเก็บ ภาษีการค้าในการนำเข้าอัตราร้อยละ ๑.๕ เมื่อผลิตเป็นไม้อัดจำหน่ายจะเก็บภาษีการค้า ในฐานะผู้ผลิตอัตราร้อยละ ๗.๐ และเมื่อนำไม้อัดดังกล่าวมาใช้ผลิตไม้แปรรูปก็จะจัดเก็บ ภาษีการค้าในฐานะผู้ผลิตอัตราร้อยละ ๕.๐ ซึ่งอาจสรุปการเสียภาษีการค้าในแต่ละขั้นตอน ได้ตามตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ การคำนวณภาระภาษีซ้ำซ้อนของการผลิตไม้แปรรูป

รายการ	นำไม้ซุงเข้า	ผลิตไม้อัด	ผลิตไม้แปรรูป
ต้นทุน	๑๐๐.๐๐	๑๑๑.๖๕	๑๓๑.๕๒
อัตราภาษี	๑.๕	๗.๐	๕.๐
ภาษีการค้า	๑.๕	๗.๘๒	๕.๒๖
ต้นทุนรวม	๑๐๑.๕๐	๑๑๘.๔๗	๑๓๖.๖๔
กำไร (๑๕%) [*]	๑๐.๑๕	๑๐.๘๕	๑๓.๖๗
ราคาขาย	๑๑๑.๖๕	๑๓๑.๕๒	๑๕๐.๓๕

*สมมุติ

จากตารางข้างต้น พบว่าถ้าผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ต้องการซื้อไม้แปรรูป จะต้องรับภาระต้นทุนไม้ซุงทั้งสิ้น ๑๕๐.๓๕ บาท ซึ่งรวมทั้งภาระภาษีซ้ำซ้อน ๓ ครั้งแล้ว ก่อนที่จะนำต้นทุนดังกล่าวไปรวมคำนวณเป็นฐานภาษีในทอดที่มีการขายเฟอร์นิเจอร์ออกไป ซึ่งจะเสียภาษีการค้าในฐานะผู้ผลิตอัตราร้อยละ ๗.๐ ตามบัญชีที่ ๑ หมวด ๔ (๑๐) (ในที่ใช้ได้ แสดงการเสียภาษีในทอดการขายเฟอร์นิเจอร์ออกไป เพราะต้องการเน้นให้เห็นเฉพาะภาระต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นของอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์จากการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนเท่านั้น)

เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนของไม้ซุง เมื่อไม่รวมภาระภาษีเข้าซ้อน กล่าวคือเก็บภาษีครั้งเดียว เมื่อขายเฟอร์นิเจอร์ออกไป ต้นทุนไม้ซุงจะเปลี่ยนแปลงไปดังแสดงในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ ต้นทุนไม้แปรรูปเมื่อไม่มีภาษีเข้าซ้อน

(บาท)

รายการ	นำไม้ซุงเข้า	ผลิตไม้อัด	ผลิตไม้แปรรูป	รวม
ต้นทุน	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๒๐.๐๐	๓๒๐.๐๐
กำไร (๑๐%)*	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๑๒.๑๐	๓๓.๑๐
ราคาขาย	๑๑๐.๐๐	๑๑๐.๐๐	๑๓๓.๑๐	๓๖๔.๑๐

*สมมติ

ต้นทุนค่าส่วนประกอบในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ เมื่อไม่คำนึงถึงภาษีเข้าซ้อน เท่ากับ ๑๓๓.๑๐ บาท น้อยกว่ากรณีภาษีเข้าซ้อน ๑๗.๒๔ บาท (คือ ๑๕๐.๓๔ - ๑๓๓.๑๐ บาท) การจัดเก็บภาษีดังกล่าวนี้ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ๑๒.๕๖% (คือ ๑๗.๒๔ ทหารด้วย ๑๓๓.๑๐) จำนวนนี้ยังคงต่ำกว่าจากอิสระเป็นอิสระในกรณีกับภาษีการลือสินทออดต้น ๆ แล้ว ยังเป็นผลมาจากวิธีการคิดกำไรของผู้ประกอบการ ซึ่งมีรวมภาษีไว้เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุน ดังนั้น การจัดเก็บภาษีการค้าเช่นนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการคิดกำไรจากภาษีที่เก็บด้วย ดังแสดงในตารางที่ ๔ หน้า ๖๓ โดยเฉพาะสินค้าที่สามารถผลักภาระภาษีได้มาก จะทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้มากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคต้องรับภาระภาษีดังกล่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ ต้นทุนไม้แปรรูปที่เพิ่มขึ้นจากระบบการจัดเก็บภาษี

(บาท)

รายการ	นำไม้ซุงเข้า	ผลิตไม้อัด	ผลิตไม้แปรรูป	รวม
ภาษีการค้า	๑.๕	๗.๘๒	๕.๒๖	๑๔.๕๘
กำไรเมื่อจัดเก็บภาษี				
ทุกทอด	๑๐.๑๕	๑๑.๕๕	๑๓.๖๗	๓๕.๓๗
กำไรเมื่อไม่จัดเก็บ				
ภาษีในทอดต้น ๆ	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๑๒.๑๐	๓๒.๑๐
กำไรที่คิดจากภาษีที่จัดเก็บ	๐.๑๕	๐.๕๕	๑.๕๗	๒.๖๗
ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเพราะระบบภาษีการค้าซ้ำซ้อน	๑.๖๕	๘.๗๗	๖.๘๓	๑๗.๒๕

จากตารางข้างต้น พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายสูงขึ้นเกิดจากการจัดเก็บภาษีการค้าซ้ำซ้อน ๑๔.๕๘ บาท หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ ๘๔.๕๖ ของต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อน อีกส่วนหนึ่งเกิดจากวิธีการบวกกำไรเพื่อกำหนดราคาขายของผู้ประกอบการ ๒.๖๗ บาท หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ ๑๕.๔๕ ของต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

สาเหตุที่ทำให้ภาระต้นทุนของสินค้าชนิดหนึ่ง ๆ สูงขึ้นเนื่องมาจากการจัดเก็บภาษีการค้าตามขั้นตอนการผลิตที่มีการเปลี่ยนมือกัน และจากการนำเข้าทำให้ต้นทุนของสินค้าที่ตัวสูงขึ้นตามขั้นตอนการผลิตและอัตราภาษีในแต่ละขั้นตอนเหล่านั้น ฉะนั้นยิ่งสินค้าขั้นสุดท้ายประกอบด้วยการผลิตหรือการนำเข้าวัตถุดิบ หรือ สินค้าขั้นกลางมากเพียงใด การรับภาระต้นทุนจะมากขึ้น แม้ว่าการซ้ำซ้อนของภาษีจะมีเพียง ๒ - ๓ เปอร์เซ็นต์ตาม ซึ่งพอสรุปผลกระทบกระเทือน ดังนี้คือ

๑.๑ ราคาสินค้าสูงขึ้น ภาษีการค้าที่ผู้ประกอบการค้าชำระเป็นภาษีทางอ้อม ซึ่งผู้ประกอบการค้าสามารถผลักภาระภาษีต่อไปข้างหน้า (forward shifting) เป็น

ทอดๆ โดยถือเป็นต้นทุนสินค้าจนกระทั่งถึงผู้บริโภคคนสุดท้าย เมื่อพิจารณาถึงการผลัการะ
ภาชิแล้ว โดยทั่วไปเชื่อว่าผู้ซื้อหรือผู้บริโภคจะเป็นผู้รับภาระภาษีส่วนใหญ่ไว้ นอกจาก
นี้ การรับภาระภาษีในหมู่ผู้บริโภคยังเป็นลักษณะถอยหลัง (regressive)^๑ กล่าวคือผู้ที่
มีรายได้น้อยจะเป็นผู้ที่รับภาระภาษีมากกว่าผู้ที่มีรายได้มาก มีผู้วิจัยเพื่อหาอัตราภาษีการ
ค้าที่แท้จริงแยกตามชั้นต่างๆ ของรายได้ ดังแสดงตัวเลขในตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ อัตราการเสียภาษีการค้าที่แท้จริงแยกตามชั้นต่างๆ ของรายได้

พ.ศ. ๒๕๐๖

ชั้นรายได้ต่อปี (บาท)	อัตราการเสียภาษีการค้าที่แท้จริง (เปอร์เซ็นต์)
ต่ำกว่า ๓๐๐๐	๔.๕๖
๓๐๐๐ - ๔๔๔๔	๔.๓๐
๖๐๐๐ - ๘๔๔๔	๔.๑๖
๘๐๐๐ - ๑๑๔๔๔	๓.๗๔
๑๒๐๐๐ - ๑๔๔๔๔	๓.๓๖
๑๕๐๐๐ - ๑๗๔๔๔	๓.๒๕
๑๘๐๐๐ - ๒๔๔๔๔	๒.๕๕
๓๐๐๐๐ ขึ้นไป	๒.๔๐
เฉลี่ยตามชั้น	๓.๑๔

ที่มา วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๒

^๑ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม, "ภาษีการค้า" สรรพากรสาส์นปีที่ ๒๑,
(กันยายน - ตุลาคม ๒๕๑๗) ๑๖๖.

^๒ สุภรณ์ คำนิเมศวิสิทธิ์, "การวิเคราะห์การกระจายภาระภาษีการค้าต่อการกระจาย
รายได้ของครอบครัวไทย โดยพิจารณาแยกเป็นรายภาคตามชั้นต่างๆ ของรายได้",
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๑๑๓.

เมื่อพิจารณาอัตราการเสียภาษีการค้าที่แท้จริงทั่วประเทศ พบว่าครอบครัวในชั้นรายได้ต่ำสุดต้องแบกรับภาระภาษีในอัตราสูงที่สุด และอัตราส่วนนี้จะค่อย ๆ ลดลงขณะที่ชั้นรายได้สูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงอัตราทดอย่างแท้จริง

การจัดเก็บภาษีการค้าของรัฐบาล ซึ่งมีกรวม เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนเพื่อกำหนดราคาขายนั้น นอกจากจะทำให้ราคาขายของสินค้าสูงขึ้นโดยตัวเองแล้ว ยังทำให้ราคาขายสูงขึ้นตามการณทริของภาระภาษีการค้า กล่าวคือก่อให้เกิดปัญหาด้านการพอกพูนของราคาขึ้นเนื่องจากการซ้ำซ้อนของภาษี (Tax Pyramiding) ซึ่งหมายถึงการจัดเก็บภาษีการค้าแม้ว่า จะจัดเก็บจากต้นทาง โอกาสการเสียภาษีในทุกๆทอดการผลิตยังคงมีอยู่เพราะถูกผลักภาระภาษีไปให้ ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการผลักภาระภาษีเท่ากับจำนวนภาษีซ้ำซ้อนที่รัฐบาลจัดเก็บแล้ว ยังทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระภาษีมากกว่าภาษีซ้ำซ้อนที่ผู้ผลิตเสียให้กับรัฐบาลด้วย อันมีสาเหตุจากการใช้นโยบายการคิดกำไรตามอัตราส่วนของต้นทุนผลิต (mark up pricing policy)^๑

ตัวอย่างเช่น การประกอบอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์และอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ผู้ผลิตยางรถยนต์เสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละ ๗.๐ ของรายรับ ไม่ว่าจะขายให้กับผู้บริโภคหรือผู้ประกอบรถยนต์ในฐานะผู้ผลิตครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อผู้ประกอบรถยนต์ขายรถยนต์ให้กับผู้บริโภค เสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละ ๓๐.๐ ของรายรับในฐานะผู้ผลิตซ้ำ เป็นครั้งที่ ๒ ส่วนหนึ่งของภาษีการค้าที่เก็บจากผู้ผลิตรถยนต์ได้รวม เอาฐานภาษีที่เก็บจากผู้ผลิตยางรถยนต์ ซึ่งรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนด้วย ฉะนั้น เมื่อผู้ผลิตตั้งราคาขายโดยกำหนดบวกกำไรตามอัตราส่วนของต้นทุน ทำให้ผู้ผลิตได้กำไรจากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล : ซึ่งส่วนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว อันทำให้ราคาขายสูงขึ้นน่าจะเป็นรายได้ของรัฐบาลกลับ เบียดรายได้ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแทนดังแสดงให้เห็นได้ในตารางที่ ๗ หน้า ๒๖

^๑Davie F. Bruce, and Duncombe F. Bruce, Public Finance, (U.S.A.: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1972), p.132.

ตารางที่ ๖ ผลการผลักราคาภาระภาษีการค้า

(บาท)

การคำนวณ	อุตสาหกรรม	ยางรถยนต์	ประกอบรถยนต์	
ก่อนจัดเก็บภาษีการค้า	ต้นทุนผลิต	๑๐๐	๑๒๐	
	กำไร	๒๐	๖๐	
	ราคาขาย	๑๒๐	๑๘๐	
	หลังจัดเก็บภาษีการค้า	ต้นทุนการผลิต	๑๐๐	๑๒๘
		กำไร	๒๐	๖๘
		ราคาขายก่อนภาษี	๑๒๐	๑๙๒
		อัตราภาษีการค้า (ร้อยละ)	๗	๓๐
		ภาษีการค้า	๘	๕๘
		ราคาขายหลังภาษี	๑๒๘	๒๕๐

หมายเหตุ

- อัตรากำไร - อุตสาหกรรมยางรถยนต์ ร้อยละ ๒๐
- อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ร้อยละ ๕๐

๒. การคำนวณใช้เลขจำนวนเต็ม

เมื่อเปรียบเทียบดูความแตกต่างระหว่างราคาขายก่อนการจัดเก็บภาษีการค้า และหลังจัดเก็บภาษีการค้าของอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ มีค่าเท่ากับ ๒๕๐ - ๑๘๐ = ๗๐ บาท ในขณะที่รัฐบาลได้รับภาษีจากผู้ประกอบการเท่ากับ ๘ + ๕๘ = ๖๖ บาท ฉะนั้นการผลักราคาภาระภาษีจากการจัดเก็บภาษีในขั้นตอนการผลิตดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระภาษีสูงกว่าจำนวนภาษีที่ผู้ผลิตเสียให้กับรัฐบาลเท่ากับ ๗๐ - ๖๖ = ๔ บาท ซึ่งเกิดจากการคิดกำไรจากตัวภาษีที่ผู้ผลิตยางรถยนต์เสียไว้ครั้งแรก คือเท่ากับร้อยละ ๕๐ ของ ๘ บาท เท่ากับ ๔ บาท

ฉะนั้น ถ้าการเสียภาษีการค้าซ้ำซ้อนมากเท่าใด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิต ผลักภาระภาษีไปยังผู้บริโภคมากกว่าจำนวนภาษีที่รัฐบาลได้รับมากขึ้นเท่านั้น อันเป็นผลให้ หาระดับราคาสินค้าในท้องตลาดสูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในสภาพตลาดปัจจุบันที่มีเงิน เงินเฟ้อ (Inflation) เป็นปัญหาสำคัญอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสามารถผลักภาระภาษีไปได้มากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของสินค้า คือ ถ้าเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ อุปสงค์มีความยืดหยุ่นน้อย เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตผลักภาระภาษีไปได้มากโดยการขึ้นราคาสินค้าได้อย่างเต็มที่ แต่ถ้าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย อุปสงค์มีความยืดหยุ่นมากผู้ผลิตอาจไม่กล้าขึ้นราคาสินค้ามาก เพราะทำให้ปริมาณการขายลดต่ำลงไม่คุ้มกับรายได้ต่อหน่วยที่ได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้สภาพของตลาดก็เป็นสาเหตุสำคัญที่จะทำให้ผู้ผลิตผลักภาระภาษีไปได้มากเท่าใด คือ ถ้าเป็นตลาดที่มีการแข่งขันซึ่งสินค้าอาจใช้ทดแทนกันได้ ผู้ผลิตไม่ค่อยกล้าขึ้นราคาสินค้า เพราะมีผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันจำนวนมาก การขึ้นราคาสินค้าอาจทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อจากผู้ผลิตรายอื่นแทน ดังนั้นการขึ้นราคาสินค้าอาจทำได้เมื่อมีการรวมตัวกันระหว่างผู้ผลิตทุกราย ซึ่งจะมีสภาพเช่นเดียวกับตลาดผูกขาด อันจะทำให้ผู้ขายสามารถกำหนดราคาขายได้ตามความพอใจ ฉะนั้นการจัดเก็บภาษีการค้าซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นปัญหาต่ออุตสาหกรรมส่วนใหญ่แล้ว อาจชักชวนให้มีการรวมตัวกันมากขึ้น เพื่อกำหนดราคาขายที่สามารถผลักภาระภาษีได้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรวมตัวของอุตสาหกรรมผลิตสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ อันจะนำความเดือดร้อนมาสู่สังคมโดยรวม

๑.๒ การแข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ปกติ การผลิตสินค้าในประเทศต้นทุนสูงกว่าสินค้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ เนื่องจากเทคนิคการผลิตต่างกัน และอุปสงค์ของสินค้าต่ำกว่า ทำให้ไม่อาจใช้กำลังการผลิตขนาดใหญ่ (economy of scale) ได้ ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการเสียภาษีการค้าตั้งแต่การนำส่วนประกอบเข้า การซื้อสินค้าชิ้นกลางในประเทศ การว่าจ้างทำของและการผลิตสินค้าของตนเอง เท่ากับว่าสินค้านั้นต้องเสียภาษีการค้า ๒ - ๓ ครั้ง ในขณะที่สินค้าสำเร็จรูปชนิดเดียวกันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเสียภาษีเพียงครั้งเดียวเมื่อนำเข้าเท่านั้น เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ต้นทุนการผลิต ภายในประเทศสูงมากขึ้น ราคาขายย่อมสูงขึ้นเนื่องจากต้นทุน

ส่วนหนึ่งเพิ่มขึ้นเกิดจากระบบภาษีขาซ้อนของภาษีการค่านั่นเอง

ตารางที่ ๘ การเปรียบเทียบอัตราการเสียภาษีการค้ำระหว่างผู้ผลิตและผู้นำเข้า

ประเภทการค้า	ผู้ผลิตเสียน้อยกว่าผู้นำเข้า	ผู้ผลิตเสียเท่ากับผู้นำเข้า	ผู้ผลิตเสียมากกว่าผู้นำเข้า	ผู้นำเข้าเสียฝ่ายเดียว	รวม
ประเภทการค้า:	๕	๑๐๔	๕	๓๐	๑๔๔
ชนิด๑(ก)บัญชีที่๑	๔	๑๐๔	๔	๓๐	๑๔๔
บัญชีที่๒	๒	๒๑	-	-	๒๓
บัญชีที่๓	๑๕	๒๒	๑	๔	๔๒
ชนิด๑(ข)	-	-	-	๑	๑
ชนิด๑(ค)	-	-	-	๑	๑
ชนิด๑(ง)	-	-	-	-	-
ชนิด ๒	-	๒๓	๒	๑	๒๖
ชนิด๓	-	๒	-	-	๒
ชนิด๔	๑	๑	-	-	๒
ชนิด๕	-	๑	-	-	๑
ชนิด๖	-	๑	-	-	๑
ชนิด๗	-	๓	-	-	๓
ชนิด๘	-	๒	-	๒	๔
รวม	๒๓	๑๘๑	๘	๔๓	๒๕๕
เปอร์เซ็นต์	๘.๐๒	๗๑.๘๘	๓.๑๔	๑๖.๙๖	๑๐๐

หมายเหตุ: คำนวณจากบัญชีอัตราภาษีการค้ำในภาคผนวก

หลักเกณฑ์การทำตาราง:

- ๑) อัตราภาษีการค้าที่ใช้ คือ อัตราภาษีการค้าในบัญชีอัตราภาษีการค้าในภาคผนวก
- ๒) คำว่า ราย หมายถึง อัตราภาษีการค้าหนึ่งอัตรา
- ๓) อัตราภาษีการค้าหนึ่งอัตรา หมายถึง กลุ่มสินค้าในหนึ่งข้อย่อย

จากตารางที่ ๔ หน้า ๖๔ จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้ผลิตซึ่งจัดว่าเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมภายในประเทศ ต้องรับภาระภาษีในอัตราเดียวกับผู้นำเข้าเท่ากับร้อยละ ๓๐.๔๘ แม้ว่าการยกเว้นสำหรับผู้ผลิต โดยทำการจัดเก็บเฉพาะผู้นำเข้าจะมีอยู่บ้าง (เท่ากับร้อยละ ๑๖.๔๖) ก็ตาม

นอกจากนี้สินค้าประเภทวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง ดังปรากฏในประเภทการค้า ๑ ชนิด ๑ (ก) บัญชีที่ ๒ และ ๓ อัตราภาษีการค้าที่ผู้ผลิตเสียก็อยู่ในอัตราเดียวกับผู้นำเข้า แม้ว่าจะกำหนดจัดเก็บในอัตราที่ต่ำเพื่อส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศก็ตาม แต่ผลิตภัณฑ์บางชนิดยังไม่อาจผลิตได้เองภายในประเทศจำเป็นต้องสั่งขึ้นส่วนบางอย่างเข้ามาจากต่างประเทศทำให้ผู้ผลิตภายในประเทศต้องรับภาระการเสียภาษีหลายครั้ง ฉะนั้นเมื่อผู้ประกอบการค้าต้องเสียภาษีการค้าหลายชั้นซ้อนซ้อน ในขณะที่สินค้าจากต่างประเทศเสียภาษีการค้าเพียงครั้งเดียวทำให้อุตสาหกรรมรับภาระภาษีการค้าซึ่งถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งในอัตราที่สูงกว่า

ข้อเท็จจริงที่สมาคมอุตสาหกรรมไทยได้แสดงให้เห็นถึงภาษีการค้าซ้ำซ้อนในอุตสาหกรรมผลิตเครื่องยนต์ดีเซลขนาดเล็กสำหรับการเกษตรและอื่น ๆ^๑ ตัวอย่างส่วนหนึ่งคือ ในการผลิตดวงไฟ มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ

- ๑) การนำเข้าหลอดไฟฟ้าเสียภาษีการค้าอัตราร้อยละ ๗ ตามประเภทการค้า
๑. ชนิด ๔ (ก)

^๑สมาคมอุตสาหกรรมไทย, "ภาษีการค้าซ้ำซ้อนในอุตสาหกรรมผลิตเครื่องยนต์ดีเซลขนาดเล็กสำหรับการเกษตรและอื่น ๆ" (กรุงเทพมหานคร: สมาคมอุตสาหกรรมไทย, ๒๕๒๒), หน้า ๒.

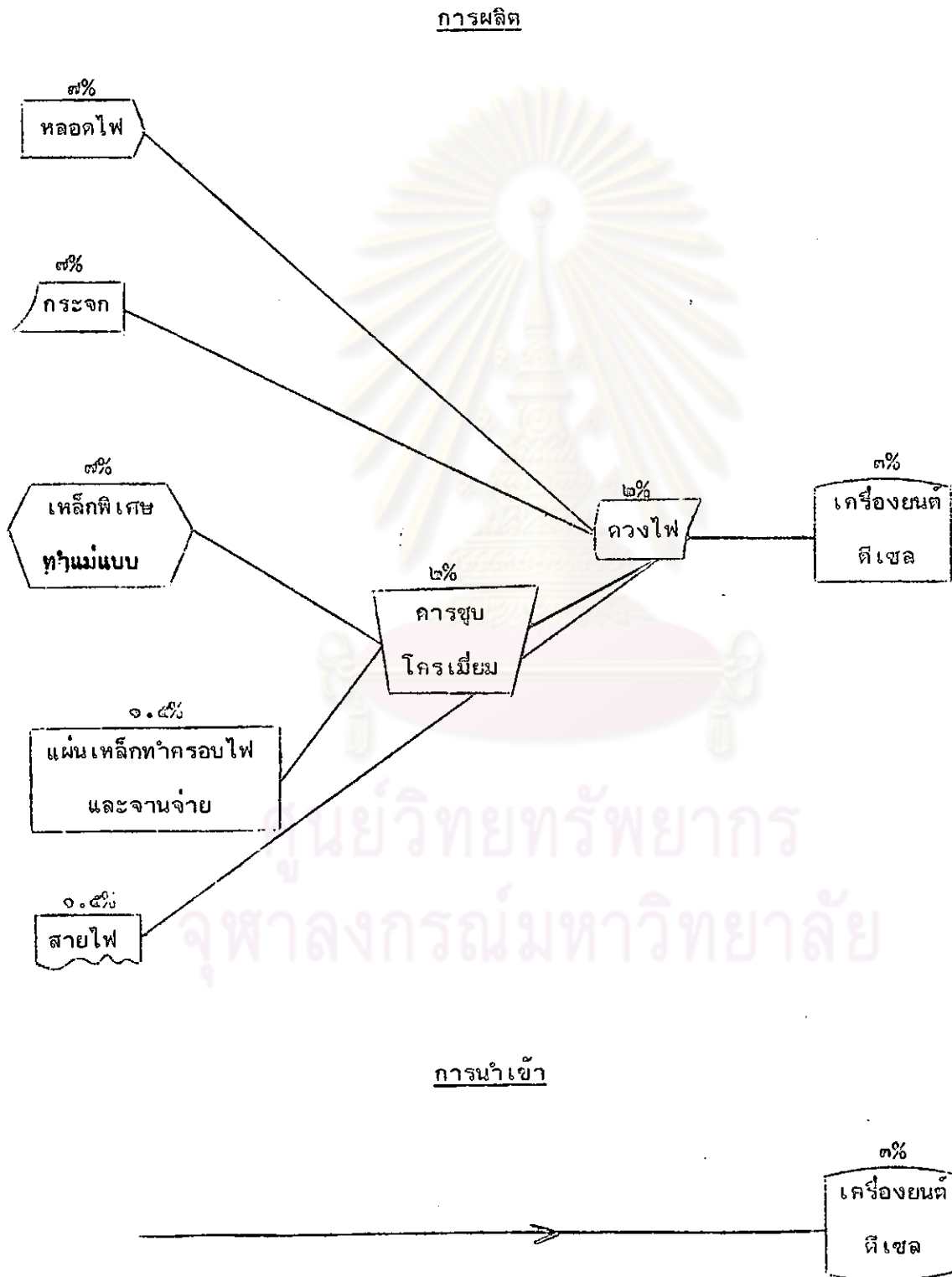
- ๒) กระจกที่ซื้อจากผู้ผลิตกระจกในประเทศ เสียภาษีการค้าอัตราร้อยละ ๗ ตามประเภทการค้า ๑ ชนิด ๑ (ก)
- ๓) แผ่นเหล็กพิเศษทำแม่แบบสิ่งเข้าจากต่างประเทศ เสียภาษีการค้าตอนนำเข้าอัตราร้อยละ ๗
- ๔) นำแผ่นเหล็กเพื่อทำกรอบไฟและงานจ่ายเข้า เสียภาษีการค้าอัตราร้อยละ ๑.๕ ตามมาตรา ๗ (๔) แห่งพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ ๕๔
- ๕) เมื่อผู้ผลิตนำไปจ้างบุคคลอื่นชุบโครเมียม ผู้รับจ้างเสียภาษีการค้าอัตรา ร้อยละ ๒ ตามประเภทการค้า ๔
- ๖) ผู้ผลิตสายไฟฟ้าเสียภาษีการค้าอัตราร้อยละ ๑.๕ ตามบัญชี ๓ หมวด ๔(๑) ของบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ ๕๔
- ๗) เมื่อผู้ผลิตดวงไฟนำชิ้นส่วนต่าง ๆ ในข้อ ๑ - ๖ มาประกอบเข้าด้วยกัน เสียภาษีการค้าอีกอัตราร้อยละ ๒ ตามประเภทการค้า ๔

จะเห็นได้ว่า บริษัทผู้ผลิตดวงไฟให้กับอุตสาหกรรมผลิต เครื่องยนต์ดีเซลส่วนประกอบ ส่วนใหญ่ต้องเสียภาษีการค้ามาแล้ว และเมื่อผู้ผลิต เครื่องยนต์ดีเซลนำดวงไฟ ดังกล่าวมา ประกอบเป็นเครื่องยนต์ดีเซลแล้วนำออกขาย เสียภาษีการค้าอีกอัตราร้อยละ ๓ ตามบัญชีที่ ๒ ของบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ ๕๔ ในขณะที่เครื่องยนต์ดีเซลสำเร็จรูปที่นำเข้ามา เสียภาษีการค้าเมื่อนำเข้ามาเพียงครั้งเดียวในอัตราเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้นดังแสดงการเปรียบเทียบการเสียภาษีตามแผนภาพที่ ๔ หน้า ๗๑

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ ๔ เปรียบเทียบการสูญเสียระหว่างการนำเข้าและการผลิต
เครื่องยนต์ดีเซล

จากรูปข้างต้นพบว่าการผลิตดวงไฟจากอุตสาหกรรมภายในประเทศ ปัจจุบัน นอกจากจะประสบกับปัญหาการแข่งขันกับดวงไฟชนิดเดียวกันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศแล้วยังเสียเปรียบในด้านราคาเนื่องจากต้นทุนในการผลิตสูงกว่า สาเหตุหนึ่งเกิดจากการเสียภาษีการค้าหลายครั้ง อันเป็นลักษณะของการซ้ำซ้อน กล่าวคือ เสียภาษีการค้าตั้งแต่ในทอดการผลิตขึ้นส่วนประกอบ การว่าจ้างทำของเป็นช่วง ๆ ซึ่งอาจมีหลายช่วงแล้วแต่ลักษณะของชิ้นส่วน

เมื่ออุตสาหกรรมผลิต เครื่องยนต์ดีเซล นำดวงไฟซึ่งเป็นสินค้าชั้นกลางมาเป็นส่วนประกอบของเครื่องยนต์ดีเซล ผู้ขายดวงไฟต้องเสียภาษีการค้าครั้งหนึ่งแล้ว และเมื่อประกอบเป็นเครื่องยนต์ดีเซล อุตสาหกรรมผลิตเครื่องยนต์ดีเซลต้องเสียภาษีการค้าในฐานะผู้ผลิตที่ขายให้ผู้บริโภคอีกครั้งหนึ่ง คือ เสียภาษีซ้ำซ้อนอีก ๒ ครั้ง การเสียภาษีการค้าเช่นนี้เมื่อรวมแล้ว เครื่องยนต์ดีเซลที่ผลิตภายในประเทศจะรับภาระภาษีมากกว่าการนำเครื่องยนต์ดีเซลสำเร็จรูปเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะทำให้อุตสาหกรรมผลิตเครื่องยนต์ดีเซลไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้แล้ว ยังเป็นผลทำให้ผู้ผลิตดวงไฟประสบปัญหาต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ด้วย คือ นอกจากจะส่งเสริมให้ผู้บริโภคเครื่องยนต์ดีเซลนำดวงไฟเข้าเพื่อผลิตต่อแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริโภคซื้อเครื่องยนต์ดีเซลที่มาจากต่างประเทศ เพราะสินค้าต่างประเทศถูกกว่า เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาระภาษีรวมอย่างแท้จริง จะคำนวณอัตราภาษีที่แท้จริง (effective rate) ของการผลิตดวงไฟ ดังตารางที่ ๔ หน้า ๗๓

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ การคิดภาษีการค้าเข้าชั้นของดวงไฟ

รายละเอียด	ราคา/ชั้น ^๑ (บาท) ⁺	อัตราภาษีการค้า (เปอร์เซ็นต์)	ภาษีการค้า (บาท)
๑. เหล็กพิเศษทำแบบ	๑	๗.๐	๐.๐๗
๒. แผ่นเหล็ก	๑๓	๑.๕	๐.๒๐
๓. ค่าชุบโครเมียม	๑๓	๒.๐	๐.๒๖
๔. หลอดไฟ	๑๒	๗.๐	๐.๘๔
๕. กระจก	๖	๗.๐	๐.๔๒
๖. สายไฟ	๘	๑.๕	๐.๑๒
รวม	๕๓		๑.๘๑
ราคาขายดวงไฟ	๖๘	๒.๐	๑.๓๖
ราคาขายเครื่องยนต์ดีเซล (ดวงไฟ)	๗๕ ^๒	๓.๐	๒.๒๕
รวมภาษีการค้า			๕.๔๒
มูลค่าภาษีคิดเป็นร้อยละของการขาย ดวงไฟซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครื่อง ยนต์ดีเซล		๘.๑๒	๕.๔๒×๑๐๐ ๖๘

⁺ ราคาสมมุติ

จะเห็นว่า เฉพาะส่วนประกอบเพียงชนิดเดียวคือ ดวงไฟที่ใช้ในการผลิตเครื่องยนต์ดีเซล (เครื่องยนต์ดีเซล ๑ เครื่อง มีชิ้นส่วนทั้งหมดประมาณ ๒๕๐ ชิ้น) นั้น ต้องเสียภาษีการค้าในอัตราที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ ๘.๑๒ ในขณะที่การนำเข้าเป็นสินค้าสำเร็จรูปเสียภาษีการค้าร้อยละ ๓.๐ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้สินค้าที่ผลิตจากอุตสาหกรรม

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^๒ คำนวณเฉลี่ยตามอัตราส่วนของราคาขาย

ในประเทศไม่สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ เพราะผู้ผลิตเครื่องยนต์ดีเซลจะต้องซื้อชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศจากผู้ผลิตชิ้นส่วนมากขึ้นทุกปี ตามข้อกำหนดของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำให้ราคาเครื่องยนต์ดีเซลเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมสำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศ

นอกจากนี้ การที่ราคาสินค้าสำเร็จรูปที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีราคาต่ำกว่าราคาสินค้าสำเร็จรูปชนิดเดียวกันที่ผลิตภายในประเทศ จะทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ เป็นการส่งเสริมให้มีการนำสินค้าเข้ามาเพิ่มขึ้น อันเป็นสาเหตุให้เงินตราต่างประเทศไหลออกนอกประเทศ ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยขาดดุลการค้าอยู่ในปัจจุบัน

๑.๓ การแข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันที่ส่งออกนอกประเทศ เมื่ออุตสาหกรรมในประเทศต้องเสียภาษีการค้าซ้ำซ้อน เป็นเหตุให้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศมีราคาแพง เมื่อเทียบกับสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันกับสินค้าในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งเทคโนโลยีไม่เจริญก้าวหน้า โอกาสที่ต้นทุนการผลิตต่ำกว่ามีอยู่มาก ดังนั้นการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการส่งเสริมสินค้าออก เป็นการขัดต่อนโยบายส่งเสริมการขยายสินค้าออกไปต่างประเทศ เพื่อให้เงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศ ดุลการค้าของไทยจะได้มีอัตรากว่าเดิม

แม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการในการส่งเสริมสินค้าออก โดยประกาศยกเว้นภาษีการค้าตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยภาษีการค้า (ฉบับที่ ๑๔)^๑ แต่อุตสาหกรรม

๑... ข้อ ๒ ให้ยกเว้นการคำนวณ

(๑) รายรับจากการขายสินค้าตามประเภทการค้า ๑. ชนิด ๑(ก) ชนิด ๒ ชนิด ๓ ชนิด ๔ และชนิด ๖ แห่งบัญชีอัตราภาษีการค้า ทั้งนี้เฉพาะที่ผลิตในราชอาณาจักร นอกจากนี้น้ำตาลทรายขาว ในกรณีดังต่อไปนี้

ดังกล่าวยังคงได้รับผลกระทบจากการจัดเก็บภาษีการค้าซ้ำซ้อนเช่นเดิม เพียงแต่บรรเทาภาระลงเท่านั้น เพราะรัฐบาลกำหนดจัดเก็บภาษีล่วงหน้าก่อนที่จะมีการส่งออก คือในฐานะผู้นำวัตถุดิบหรือส่วนประกอบต่าง ๆ เข้าเพื่อผลิตสินค้า และในฐานะผู้ผลิตเมื่อขายสินค้าสำเร็จรูปออกไป ระยะเวลาตั้งแต่วันนำเข้าจนถึงวันส่งออกอุตสาหกรรมอาจต้องกู้เงินมาดำเนินงาน ต้องเสียดอกเบี้ยจากการนำเงินภาษีไปชำระล่วงหน้า แม้ว่าจะขอคืนเงินภาษีดังกล่าวในรูปแบบเงินชดเชยได้ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำเงินภาษีที่ได้รับชดเชยไปใช้ได้เช่นเดียวกับตัวเงินสดจริง ๆ เพราะชดเชยมาในรูปแบบของบัตรภาษีที่สามารถนำไปใช้เพื่อการชำระภาษีเท่านั้น นอกจากนี้ยังเกิดความล่าช้าในการขอภาษีคืนอีกด้วยแม้ว่าจะมีการคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๐.๖๒๕ ต่อเดือนหรือเศษของเดือนก็ตาม แต่ดอกเบี้ยที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่เสียไปในการนำเงินมาใช้หมุนเวียนในกิจการต่อไปย่อมไม่คุ้มค่า เนื่องจากในการประกอบธุรกิจปัจจัยด้านเงินทุนหมุนเวียนจึงถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะการประกอบอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยเงินลงทุนสูง ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนในกิจการย่อมมากกว่าธุรกิจประเภทอื่น ๆ

๐.๔ ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาษีการค้าเป็นต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้นถ้าโครงสร้างการจัดเก็บภาษีการค้าเป็นผลให้อุตสาหกรรมต้องชำระค่าภาษีการค้ามากเพียงใด จะช่วยหนุนให้ต้นทุนของอุตสาหกรรมสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลไปถึงการกำหนดราคาขายในท้องตลาด โดยการผลักภาระภาษีไปสู่ผู้บริโภค แม้ว่าบางครั้งการผลักภาระภาษีอาจทำได้เพียงบางส่วนก็ตามแต่ก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ภาษีการค้าเป็นภาษีทางอ้อมที่อาจผลักภาระได้ง่ายทำให้ผู้ซื้อเป็นผู้รับภาระภาษีเป็นคนสุดท้าย ทั้ง ๆ ที่มิได้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีการค้า

(ก) ผู้ผลิตที่เป็นผู้ส่งออกนอกราชอาณาจักร

(ข) บริษัทการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ที่เป็นผู้ส่งออกนอกราชอาณาจักร

(๒) กิจการส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้าตาม (๔) ของมาตรา ๗๘ ทวิ

แห่งประมวลรัษฎากร ...

ต้นทุนค่าภาษีการค้าที่สูงขึ้นจากการเข้าซื้อของภาษี แม้ว่าจะไม่เด่นชัด เช่นเดียวกับกรณีค่าแรงงาน ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการผลิตทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อก็ตามแต่ก็จัดว่าเป็นต้นทุนที่จะเพิ่มสูงขึ้นตามระดับราคาสินค้าที่สูงขึ้น เพราะฐานของภาษีคำนวณจากรายรับในการขายต้นที่จัดซื้อวัตถุดิบที่ราคาแพงขึ้นกว่าเดิม ภาระภาษีการค้าเข้าซื้อของก็จะมีจำนวนมากขึ้นด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระดับราคาสินค้าในท้องตลาดสูงขึ้น อันเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในระบบเศรษฐกิจ

ตัวอย่างเช่น จากตัวอย่างในหน้า ๖๑ สมมติว่าต้นทุนการนำเข้าไม้ซุงเพิ่มขึ้น ๑๐ บาท มีผลทำให้ต้นทุนไม้แปรรูปในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ ในกรณีที่ไม่มีการจัดเก็บภาษีการค้าในทอดต้น ๆ แตกต่างจากกรณีที่มีการจัดเก็บภาษีการค้าในทอดต้น ๆ ดังแสดงการคำนวณตามตารางที่ ๑๐ และ ๑๑ :

ตารางที่ ๑๐ ต้นทุนไม้แปรรูปใหม่เมื่อไม่มีภาษีเข้าซื้อ

(บาท)

รายการ	นำไม้ซุงเข้า	ผลิตไม้ฮัด	ผลิตไม้แปรรูป	รวม
ต้นทุน	๑๑๐	๑๒๑	๑๓๓.๑๐	๓๖๔.๑๐
กำไร(๑๐%)*	๑๑	๑๒.๑๐	๑๓.๓๑	๓๖.๕๑
ราคาขาย	๑๒๑	๑๓๓.๑๐	๑๕๖.๕๑	๔๑๐.๕๑

* สมมติ

ตารางที่ ๑๐ ต้นทุนไม้แปรรูปใหม่ที่เพิ่มขึ้นจกกภาษีการค้าซ้ำซ้อน

(บาท)

รายการ	นำไม้ซุงเข้า	ผลิตไม้อัด	ผลิตไม้แปรรูป	รวม
ต้นทุน	๑๑๐	๑๒๒.๘๒	๑๔๔.๕๖	๓๗๗.๓๘
ภาษีการค้า	๑.๖๕	๘.๖๐	๕.๗๘	๑๖.๐๓
ต้นทุนรวม	๑๑๑.๖๕	๑๓๑.๔๒	๑๕๐.๓๔	๓๘๓.๔๑
กำไร (๑๐%)*	๑๑.๑๗	๑๓.๑๔	๑๕.๐๓	๓๙.๓๔
ราคาขาย	๑๒๒.๘๒	๑๔๔.๕๖	๑๖๕.๓๗	๔๓๒.๗๕

*สมมุติ

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเพิ่มต้นทุนของวัตถุดิบในทอดการนำไม้ซุงเข้าในอัตราร้อยละ ๑๐ กรณีที่จัดเก็บภาษีเฉพาะจากการผลิตเฟอร์นิเจอร์ จะมีผลทำให้ต้นทุนไม้แปรรูปเพิ่มขึ้น ๑๓.๓๑ บาท (จาก ๑๔๖.๔๑ - ๑๓๓.๑๐^๑) ซึ่งเป็นผลมาจากต้นทุนไม้ซุงเพิ่มขึ้น ๑๐ บาท (จาก ๑๑๐ - ๑๐๐) และกำไรเพิ่มขึ้น ๓.๓๑ บาท (จาก ๓๖.๔๑ - ๓๓.๑๐^๒) สำหรับกรณีที่มีการจัดเก็บภาษีการค้าในทอดต้น ๆ พบว่าต้นทุนไม้แปรรูปเพิ่มขึ้น ๑๕.๐๓ บาท (จาก ๑๖๕.๓๗ - ๑๕๐.๓๔^๓) ซึ่งเป็นผลมาจากต้นทุนนำไม้ซุงเข้าเพิ่มขึ้น ๑๐ บาท (จาก ๑๑๐ - ๑๐๐) ภาษีการค้าที่อุตสาหกรรมทั้งหมดเสียเพิ่มขึ้น ๑.๕๔ บาท (จาก ๑๖.๐๓ - ๑๔.๕๘^๔) และกำไรเพิ่มขึ้น ๓.๕๗ บาท (จาก ๓๙.๓๔ - ๓๕.๗๗^๕)

เมื่อต้นทุนการผลิตสูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ ค่าแรงงาน หรือ ค่าใช้จ่ายโรงงานก็ตาม จะมีผลทำให้ภาระภาษีซ้ำซ้อนเพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังเห็นได้จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อต้นทุนอื่นเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๑๐ ทำให้ภาระภาษีซ้ำซ้อนเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๔.๕๕ (จาก ๑.๕๕ คูณ ๑๐๐ ทหารด้วย ๑๔.๕๘^๖) เป็นเหตุให้ระดับราคาสินค้าที่ขายในตลาดเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

๑ จากตารางที่ ๔, หน้า ๖๒

๒ จากตารางที่ ๔, หน้า ๖๒

๓ จากตารางที่ ๓, หน้า ๖๑

๔ จากตารางที่ ๕, หน้า ๖๓

๕ จากตารางที่ ๕, หน้า ๖๓

๖ จากตารางที่ ๕, หน้า ๖๓

การที่ต้นทุนเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะมาจากสาเหตุใด ๆ ก็ตาม ผู้ประกอบการค้ามักยกเป็นข้ออ้างในการขอขึ้นราคาสินค้า ดังนั้นการที่ภาวะภาษีขาเข้าเพิ่มขึ้น ย่อมมีผลต่อระดับราคาสินค้าในท้องตลาด และเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้ราคาสินค้าสูงเร็วขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในสภาพเงินเฟ้อ เช่นปัจจุบัน

๒. ไม่ส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศ การจัดเก็บภาษีการค้าขาเข้า ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างอุตสาหกรรมภายในประเทศกับการนำเข้าจากต่างประเทศ กล่าวคือทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น โดยมีได้เป็นผลมาจากประสิทธิภาพในการผลิตหรือการบริหารงานแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังเกิดความยุ่งยากในการชำระภาษีหลายครั้ง อาจทำให้อุตสาหกรรมไม่มีกำลังใจในการประกอบการและถอนตัวออกจากการผลิต เพราะไม่อาจสู้คู่แข่งที่นำสินค้าสำเร็จรูปเข้าจากต่างประเทศได้ เป็นการทำลายอุตสาหกรรมภายในประเทศ

เมื่ออุตสาหกรรมภายในประเทศหยุดชะงัก ปริมาณสินค้าภายในประเทศที่จะสนองความต้องการของผู้บริโภคย่อมลดน้อยลง จึงต้องสั่งสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศเป็นการเปิดโอกาสให้สินค้าจากต่างประเทศตั้งราคาได้ตามชอบใจ เพราะคู่แข่งลดน้อยลง ในขณะที่ความต้องการสินค้านั้น ๆ ยังคงเดิม นอกจากนี้เมื่ออุตสาหกรรมถูกจำกัดการขยายตัว ความต้องการแรงงานภายในประเทศย่อมลดลงซึ่งทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน และเป็นปัญหาของสังคม เพราะประชาชนไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงชีพได้ อาชญากรรมย่อมมากขึ้น สินค้าเกิดความขาดแคลน เกิดความไม่สงบสุขภายในประเทศ ทั้งยังทำให้รัฐบาลขาดรายได้ทางด้านภาษีที่เคยเก็บได้จากผู้ผลิตสินค้าประเภทนี้ เพราะเมื่อผู้ลงทุนเห็นว่าการจัดเก็บภาษีไม่เป็นธรรม ก็จะไม่ประกอบกิจการ อันทำให้ประเทศขาดอุตสาหกรรมซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และความชุกชุมในคราวคับขันได้ เช่น เกิดสงคราม กล่าวคือ ไม่สนใจให้เงินลงทุนในประเทศริเริ่มลงทุนในอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพราะการสั่งสินค้าสำเร็จรูปจากต่างประเทศเข้ามาย่าง่าย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านภาษีการค้าน้อยกว่า ระบบภาษีการค้าที่เป็นอยู่จึงเท่ากับทำลายอุตสาหกรรมภายในประเทศโดยทางอ้อม

นักธุรกิจจากประเทศสิงคโปร์เคยเข้ามาสำรวจคู่ทางการลงทุนผลิตเครื่องจักรกลการเกษตร เพราะเล็งเห็นแล้วว่าความต้องการขยายตัวตลอดเวลา เนื่องจากเป็นประเทศเกษตรกรรมแต่แล้วก็ต้องเลิกล้มโครงการ ผลจากการสำรวจนักธุรกิจจากสิงคโปร์พบปัญหาเช่นเดียวกับปัญหาที่อุตสาหกรรมกำลังร้องเรียนอยู่คือ ปัญหาการจัดเก็บภาษีจากการเข้าวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตและภาษีการก้าวจากการเป็นผู้ประกอบการผลิต เมื่อรวมแล้วสูงกว่าอัตราภาษีการค้าสำหรับการนำเข้าเครื่องจักรกลการเกษตร ดังกล่าว^๖ ดังที่แสดงภาษีการค้าซ้ำซ้อนของดวงไฟในหน้า ๗๓.

การจัดเก็บภาษีการค้าซ้ำซ้อน ทำให้นักลงทุนไม่กล้าที่จะประกอบอุตสาหกรรมเอง หันไปนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ทำให้เงินตราไหลออกนอกประเทศจำนวนมากอันเป็นสาเหตุสำคัญของการขาดดุลการค้าของไทยในปัจจุบัน

นอกจากนี้ การที่อุตสาหกรรมเกิดไม่ได้ เพียงแต่ส่งวัตถุดิบออกนอกประเทศทำให้ประเทศล้าหลัง เพราะผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกแก่ประเทศที่มีอุตสาหกรรม เนื่องจากราคาสินค้าอุตสาหกรรมดีกว่า ทั้งยังอาจกำหนดราคาได้ตามใจชอบ โดยประเทศไทยไม่มีทางเลือก ต้องจัดซื้อจากต่างประเทศ เพราะไม่มีนักลงทุนยอมหัดสนใจนำเงินจำนวนมากมาลงทุนในอุตสาหกรรมที่ให้ผลไม่คุ้มค่า และค่าเสียโอกาสจากการผลิตเองมีมากกว่า นับว่าเป็นการทำลายบรรยากาศในการลงทุนของประเทศ

๓. ไม่ส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศ โดยทั่วไปแล้วชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่ผลิตได้ในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย มักเสียเปรียบอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนของประเทศที่พัฒนาในด้านความชำนาญ เทคโนโลยี และการผลิตขนาดใหญ่ ดังนั้นการเพิ่มภาระภาษีการค้าซ้ำซ้อน จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นและทำให้เสียเปรียบมากขึ้นในด้านการกำหนดราคา เป็นเหตุให้ผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปมักนิยมใช้ชิ้นส่วนที่มาจากต่างประเทศให้มากที่สุด เพื่อประหยัดต้นทุนการผลิต พฤติการณ์เช่นนี้ทำให้อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศไม่อาจหาตลาดได้ อาจต้องถอนตัวออกจากธุรกิจไป นอกจากนี้ก็ไม่มี

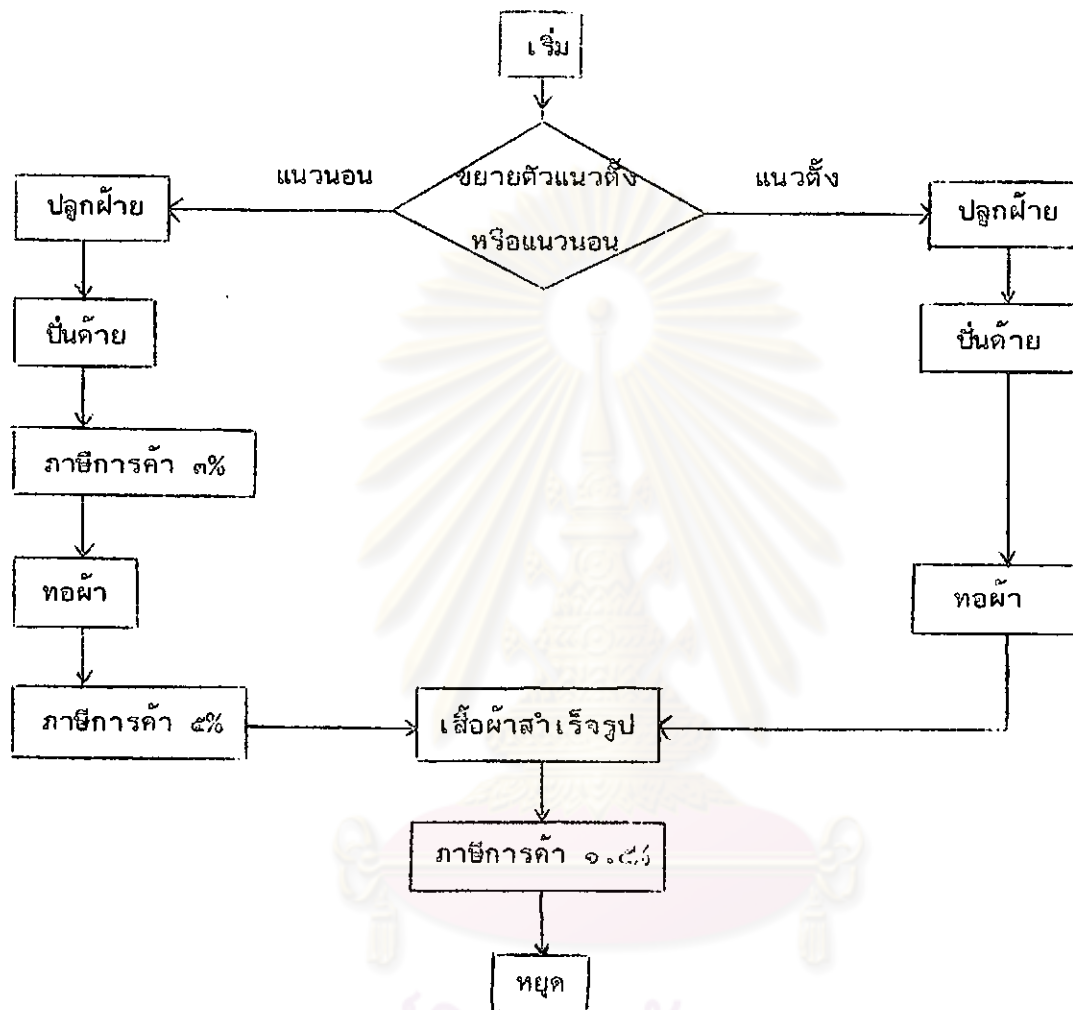
^๖ นายธุรกิจ, "ภาษีซ้ำซ้อน: คอกล้อมรั้วหรือทางตันของอุตสาหกรรมไทย (๕)", ประชาชาติธุรกิจ (๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๒) : ๔.

แรงผลักดันให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนขึ้น เพื่อทดแทนการนำเข้าซึ่งถ้าปล่อยให้ เป็น เช่นนี้ต่อไปในระยะยาว อาจทำให้อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน เหลือน้อยราย เข้าลักษณะการผูกขาด เป็นอันตรายต่อ เศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากนี้ อาจทำให้รัฐบาลขาดรายได้ด้านภาษีการค้า เพราะเมื่อผู้ลงทุน มองเห็นว่าการจัดเก็บภาษีดังกล่าวไม่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน จะไม่เกิดขึ้นหรือไม่ขยายตัว เป็นเหตุให้รัฐบาลขาดรายได้ที่ควรจะได้ เพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ

๔. ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในระหว่างกระบวนการประกอบกิจการ ในด้านการแข่งขันระหว่างผู้ผลิต ผู้ผลิตที่รวมขั้นตอนการผลิตตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบไปจนถึงสินค้าสำเร็จรูป คือ มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวตั้ง (Vertical Integrated Industries) ย่อมได้เปรียบผู้ผลิตที่ไม่ได้รวมขั้นตอนการผลิตดังกล่าวไว้ในกิจการเดียวกัน คือ มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวนอน (Horizontal Integrated Industries) เพราะสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิตตามกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวตั้ง จะเสียภาษีการค้าเมื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูปเท่านั้น ในขณะที่อุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวนอน ต้องเสียภาษีการค้าทุกขั้นตอนการผลิตที่สินค้าของอุตสาหกรรมแต่ละกิจการมีการโอน เปลี่ยนมือกันหรือต้องเสียภาษีซ้ำซ้อน ดังนั้นภาษีการค้าซ้ำซ้อนจึงเป็นตัวจักรสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมมีการขยายตัวในแนวตั้งตัวอย่างเช่น การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป อาจรวมกิจการการผลิตต่าง ๆ เข้าด้วยกันตั้งแต่การปลูกฝ้าย การปั่นด้าย การทอผ้า และการตัดเย็บเสื้อผ้า เพื่อประหยัดภาษีที่จะต้องเสียถ้าแยกการปั่นด้ายซึ่งเสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละ ๓ และการทอผ้าซึ่งเสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละ ๕ ออกจากการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปซึ่งเสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละ ๑๐.๕ ดังได้แสดงแผนภาพการเปรียบเทียบขั้นตอนการเสียภาษีระหว่างอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวตั้งและอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวนอนตามแผนภาพที่ ๕ หน้า ๘๑

แผนภาพที่ ๕ การเสียภาษีการค้าของอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในแนวตั้งและแนวนอน

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่ากิจการที่มีการขยายตัวในแนวนอน ต้องเสียภาษีการค้าซ้ำกัน ๓ ครั้ง ในขณะที่กิจการที่มีการขยายตัวในแนวตั้ง เสียภาษีการค้าสำหรับการผลิตขั้นสุดท้ายเพียงครั้งเดียว ทำให้ได้เปรียบในสภาพตลาดที่มีการแข่งขัน เพราะต้นทุนทางด้านภาษีน้อยกว่า ราคาขายอาจกำหนดให้ต่ำกว่าได้ การจัดเก็บภาษีการค้าดังกล่าว ทำให้กิจการรวมตัวกันในแนวตั้งมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดผลเสีย พอสรุปได้ดังนี้คือ

๔.๑ การถ่ายเทเทคโนโลยีจากต่างประเทศอยู่ในวงแคบ การพัฒนาเทคโนโลยีไม่เจริญก้าวหน้าขาดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน เนื่องจากผู้ที่ได้รับเทคโนโลยีจะจำกัดเฉพาะอุตสาหกรรมเพียงน้อยราย ทำให้การถ่ายเทเทคโนโลยีในการผลิตส่วนประกอบ

ต่างๆ ไม่กระจายไปยังอุตสาหกรรมย่อยๆ ที่มีลงทุนโดยคนไทยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประเทศชาติต้องล่าหลังประเทศอื่น

สำหรับเรื่องนี้ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ขณะนี้บริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนมีอยู่มากมาย และแต่ละบริษัทก็ตกอยู่ในฐานะลำบาก ซึ่งเป็นปัญหาของรัฐบาลอยู่แล้ว แม้ว่า จะมีการช่วยเหลือโดยกำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศไม่น้อยกว่า อัตราที่ทางราชการกำหนด เช่น การผลิตรถจักรยานยนต์ กำหนดให้ใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ อัตราร้อยละ ๗๐ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศ แต่การกำหนด มาตรการดังกล่าว มิได้มีการควบคุมให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด อุตสาหกรรมผู้ผลิตมัก ไม่ยอมปฏิบัติตาม โดยยังคงสั่งซื้อชิ้นส่วนเข้าจากต่างประเทศตามเดิม ทำให้อุตสาหกรรม ผลิตชิ้นส่วนขาดตลาดไม่ได้ และทำให้อุตสาหกรรมผลิตสินค้าสำเร็จรูปที่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ของกฎหมาย เสียเปรียบ เมื่อเป็นเช่นนี้อุตสาหกรรมที่มีความชำนาญเฉพาะด้านจะไม่ขยาย ตัว อันจะนำไปสู่ความล่าช้าในการพัฒนามาตรฐานของสินค้าที่ผลิตจำหน่าย

กิจการที่รวมตัวกันในแนวตั้ง เป็นกิจการขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยเงินลงทุน จำนวนมาก ส่วนใหญ่ต้องอาศัยการร่วมลงทุนกับต่างประเทศ ฉะนั้นการที่รัฐบาลมีนโยบาย ส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยมิได้ขจัดปัญหาภาษีการค้าซ้ำซ้อน เท่ากับ เป็นการ ส่งเสริมกิจการร่วมลงทุนของชาวต่างประเทศมากกว่าส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศที่ เป็นของคนไทย

๔.๒ ลดสภาพการแข่งขันในตลาด อาจกลายเป็นตลาดผูกขาดหรือกึ่งผูกขาดโดยปริยาย เนื่องจากการรวมตัวเพื่อผลิตชิ้นส่วนต่างๆ ใช้เองภายในกิจการทั้งหมด ทำให้อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนต้องถอนตัวออกจากตลาดไป เพราะไม่อาจหาตลาดเพื่อระบาย สินค้า เป็นเหตุให้ผู้ผลิตมีเพียงไม่กี่ราย ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจมาก เพราะ ผู้ผลิตน้อยรายสามารถกำหนดราคาขายได้ตามความพอใจ และยิ่งถ้าเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อ การครองชีพด้วยแล้ว ประชาชนจะยิ่งได้รับความเดือดร้อนจากการกำหนดราคาขายอย่างไม่ เป็นธรรม เทคโนโลยีที่ใช้ก็ล้าสมัย เพราะไม่ต้องพัฒนาตัวเองเพื่อการแข่งขัน ซึ่ง คณะกรรมการทรัสต์ของอังกฤษได้รายงานในปี ค.ศ. ๑๙๑๔ ว่า "เป็นที่ปรากฏชัดว่าระบบ

ที่ส่งเสริมให้มีการผูกขาดและก่อให้เกิดการควบคุมราคา เป็นระบบที่ทำให้เศรษฐกิจ
ยุ่งเหยิง"^๑

๔.๓ การบริหารคือประสิทธิภาพ เนื่องจากขอบเขตของงานกว้างขวาง
มาก การบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องและประสานกันทุกหน่วยงานทำได้ยาก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งไม่สามารถปรับระดับของผลผลิตได้รวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ

W. Steward Howe ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Industrial Economics, An Applied Approach*, ถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมในแนวตั้งว่า "ถ้าอุตสาหกรรม
อุตสาหกรรมดำรงอยู่ได้ตลอดไป ไม่ควรให้มีการรวมตัวกันในแนวตั้ง เพราะอุตสาหกรรม
เกิดใหม่ต้องการวัตถุดิบที่มีคุณภาพดี หรือมีลักษณะเฉพาะตัว เมื่อไม่สามารถหาได้ในตลาด
จึงต้องผลิตเองทุกขั้นตอน ทำให้เกิดอุปสรรคทางด้านเทคนิค การหาแรงงานที่มีความ
ชำนาญ อันไม่อาจรอคอยได้ เพราะต้องพยายามให้ลูกค้าละทิ้งสินค้าเดิมหันมาใช้สินค้า
ใหม่ที่มีคุณภาพเด่นกว่า"^๒

ฉะนั้นเมื่อเกิดปัญหาตามมาเช่นนี้ อุตสาหกรรมใหม่ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้
หรือถ้าเกิดขึ้นอาจต้องอาศัยการนำเข้าชิ้นส่วนเข้ามาจากต่างประเทศจำนวนมาก อันเป็นเหตุ
ให้เกิดการขาดดุลการค้า ในขณะที่อุตสาหกรรมเดิมก็ไม่อาจส่งสินค้าออกไปต่างประเทศ
ได้ เนื่องจากไม่ค่อยมีการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ

นอกจากภาษีซ้ำซ้อนจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ประกอบการ
แล้ว ยังส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในหมู่ผู้บริโภค การจัดเก็บภาษีการค้าทุกทอดการ
ผลิต สินค้าสำเร็จรูปที่ผ่านขั้นตอนในการโอนเปลี่ยนมือในการผลิตหลายทอดจะรับภาระ

---

^๑W. Steward Howe, Industrial Economics An Applied Approach, (Great Britain: Redwood Burn Ltd., 1978), p.223.

^๒Ibid., p.110.

ภาษีหนักกว่าสินค้าสำเร็จรูปที่ผ่านขั้นตอนการโอนเปลี่ยนมือในการผลิตน้อยทอดกว่า ทำให้ ผู้บริโภคได้รับภาระภาษีไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากอุตสาหกรรมที่ ขยายตัวในแนวตั้งจะรับภาระภาษีน้อยกว่า ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากอุตสาหกรรมที่ขยายตัวใน แนวนอน ซึ่งมักเกิดขึ้นในสภาพตลาดที่ไม่มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างสมบูรณ์ อันเป็นเหตุให้ ผู้บริโภคไม่มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าได้มากนัก ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความยุติธรรมตามหลัก การจัดเก็บภาษีที่ดี ซึ่ง Adam Smith ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Government Finance Economics of the Public Sector*^๑ ว่า ประชาชนทุกคนควรจะเสียภาษีเพื่อบำรุง รัฐ ตามอัตราส่วนความสามารถของแต่ละบุคคล คือ ตามอัตราส่วนรายได้ซึ่งแต่ละบุคคล ได้รับเนื่องจากการปกป้องของรัฐ (ความสามารถดังกล่าววัดด้วยรายได้ทั้ง ประเภที่ค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไร)

๕. การบริหารการจัดเก็บภาษียาก เนื่องจากการจัดเก็บภาษีจากทุก ทอดการผลิต ทำให้ผู้เสียภาษีมีจำนวนมาก เป็นการเพิ่มงานการเก็บภาษีของรัฐบาล ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีสูง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ไม่ได้จัดทำหลักฐานในการ ประกอบการค้าไว้สมบูรณ์ อาจทำให้รัฐบาลไม่สามารถเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เกิด ความไม่เป็นธรรมระหว่างอุตสาหกรรมที่สุจริตกับอุตสาหกรรมที่หลีกเลี่ยงภาษี

จากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ พอจะเห็นแล้วว่า ภาษีการค้าซ้ำซ้อน ก่อให้เกิดปัญหาทั้งกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้บริโภค และประเทศชาติ และมีผลที่ไม่ดีต่อ ส่วนรวมหลายประการ เมื่อมีผลเกิดขึ้นกับส่วนหนึ่งของธุรกิจก็จะมีผลกระทบต่อไปยังอีก หลายๆ ส่วนในวงธุรกิจเดียวกัน ก่อให้เกิดการล่าช้าหลังในการพัฒนาเศรษฐกิจ ผลเหล่านี้ พอจะสรุปได้ว่ามาจากสาเหตุสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล

---

^๑John F. Due, and Ann F. Friedlaender, Government Finance Economics of the Public Sector, Fifth Edition, (Homewood Illinois: Richard D. Irwin), pp. 777 - 779.

ที่กำหนดจัดเก็บจากผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และผู้ผลิตทุกทอด นอกจากนี้ยังเกิดจากการตีความตามประมวลรัษฎากรที่ทำให้ภาษีการค้ามีการเข้าซ้อนมากขึ้น แม้ว่าจะไม่ได้ทำการผลิตก็ตาม ซึ่งนับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

ศูนย์วิทยพัทพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย